

Afgiftekantoor Ranst 1

Contactblad verschijnt 4 maal per jaar

Erkenningsnummer P708706

België – Belgique
P.B.
2520 Ranst
8/4708

HEEMKUNDIGE KRING
DE BRAKKEN
OELEGEM

29 ste jaargang – nr 2 april - juni 2010

Verantw. Uitg.: W. Van der Avert Berkenlaan 2 bus 3 – 2520 Ranst

V.Z.W. LEVENDE MOLENS EN V.Z.W. DE BRAKKEN organiseren

MOLENZONDAGEN in de stenen molen van Oelegem

iedere LAATSTE ZONDAG van MEI tot en met SEPTEMBER

Op initiatief van Luk Kegeleers, de molenaar, is de Oelegemse molen ook op de laatste zondagen van de overige maanden 's namiddags open indien de omstandigheden het toelaten.

Voor informatie, ook voor rondleidingen van groepen, bel: Luk Kegeleers tel. nr. 03/383.26.46 of Eric De Vos, tel. 03/383.28.17.

Het is ook mogelijk uw veevoeder te laten malen.

Reizen Molengalm

autocarfirma

Vraag ons programma
Gespecialiseerd in fietsreizen

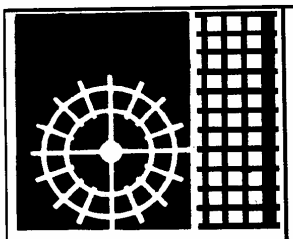
Maatwerk voor groepen

reisbureau

Voor al uw vakanties,
vlieg- trein- boottickets
persoonlijke service!

Oudstrijdersstraat 43, 2520 Oelegem. - T:03/383.02.28 - info@molengalm.be - www.molengalm.be

LEVENDE MOLENS

Maandblad van de v.z.w. Levende Molens
Verantwoordelijke uitgever: F. Brouwers, NS13-Straat 15, B- Ekeren tel/fax 03/542 06 21

Molenaarscursus – Tijdschrift

Drankendiscount
F. MARCELIS - VAN ROOY

KEERBAAN 46 - 2520 OELEGEM
TEL. (03) 353 95 57

Erfgoedgids 11: Luc VERACHTERT, *Klomp en klonen, blokken en holen, Klompenambacht in de Kempen* (Joke Bungeneers)

Onze trouwe lezers en bezoekers kennen Luc Verachtert als een van de vrijwillige molenaars in de stenen molen van Oelegem. De meesten weten ook dat heemkunde, ambachten en oude technieken voor Luc nog weinig geheimen hebben. Zijn kennis steunt op zijn steeds groeiende bibliotheek, op het nodige bezoek van openluchtmusea en heemmusea in binnen- en buitenland en op het voortdurend volgen van cursussen rond manuele vaardigheden, wat uiteindelijk leidde tot een gedegen inzicht in materialen en gereedschappen en de bijhorende ambachtelijke historiek.

Onze molenaar Luc Verachtert is dus letterlijk een man van vele ambachten. Het hoeft dan ook geen verwondering te wekken dat de provinciale dienst erfgoed, op zoek naar een auteur om over het klompenambacht in de Kempen te schrijven, bij hem terecht kwam. De getuigenissen van klompenmaker Sam Mondelaers, de collectie van het Klompenmuseum in Laakdal en van andere heemkundige musea in de provincie vormden voor hem de bouwstenen van een meeslepend en menselijk portret van een ooit bloeiende industrie in onze streken.

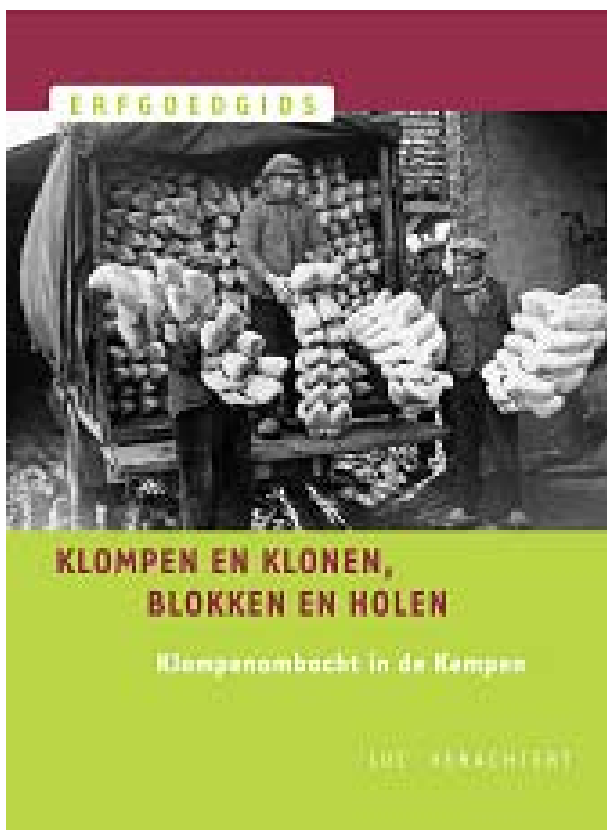

Foto 1: Voorpagina van het boek

*Foto 2: Klompenmakerij Bruurs 1917
(Stedelijk museum Hoogstraten)*

Klikkerdeklakker, zo kloefren de rijen / Op blokskens voorbij langs de grauwe kasseien

Voor vele mensen is de klomp een roerloos decoratief voorwerp, een stille getuige van een armer en harder leven. In een zeldzaam geval wordt hij nog gedragen bij het tuinieren, naar aanleiding van een folkloristisch feest of in een specifieke werksituatie. Het klepperende geluid van klompen op de kasseien is verstomd, enkel in het museum of in de film laten ze nog van zich horen. Deze erfgoedgids wil meer zijn dan een boek vol nostalgische plaatjes en verhalen, wil bewust aandacht besteden aan dit zogenaamd “volkse” schoeisel, erfgoed bij uitstek waar mondelinge geschiedenis, volksgebruik en roerend erfgoed bij elkaar komen. Het is een hommage aan de doorgaans stille ambachtslui die hun verhaal vertellen en voor het nageslacht opgetekend zien.

Tips voor trips

Het Klompenmuseum in Laakdal is één van die kleine, onvermoede schatten in onze provincie. Aan de hand van een prachtige collectie, maar bovenal dankzij de begeisterende demonstraties van één de laatste ambachtelijke klompenmakers, Sam Mondelaers, leert de bezoeker er de geheimen van dit vergeten ambacht kennen. Het museum is gevestigd in de hoeve Den Eik, op een boogscheut van de prachtige abdij van Averbode en de aanpalende bossen. Praktische informatie vind je op www.klompenmuseum.be

Erfgoedgidsen

De reeks “Erfgoedgidsen” is een initiatief van de Dienst Erfgoed van het provinciebestuur Antwerpen, in samenwerking met Openbaar Kunstbezit Vlaanderen. Alle Erfgoedgidsen kosten 10 € (+ eventuele verzendingskosten) en zijn verkrijgbaar bij het provinciebestuur Antwerpen. Meer info: Hilde.Everaert@admin.provant.be of tel 03/240.64.18

Deze “Klompengids”, die tot stand kwam in samenwerking met de vzw Klompenmuseum Laakdal, is uitzonderlijk ook verkrijgbaar bij de heemkundige kring De Brakken, in de stenen molen van Oelegem.

ACTUALITEIT

“Ranst geeft water aan Haïti” met 450 euro van onze heemkundige kring

Onder het motto ‘Toon op Valentijn je hart voor Haïti’ beloofden De Brakken de opbrengst van de molendag tijdens de jaarmarkt op 14 februari 2010 volledig over te maken aan het steunfonds voor Haïti. Onze bezoekers hebben dat duidelijk gewaardeerd want de inkomsten lagen dit keer aanzienlijk hoger dan normaal. Omdat de Gemeentelijke Raad voor Ontwikkelingssamenwerking of GROS vroeg om met hen samen te werken, konden wij dat voorstel natuurlijk niet afslaan.

Op 18 maart nodigde de GROS de afgevaardigden van de verenigingen die op de oproep hadden gereageerd, uit in de polyvalente zaal van De Boomgaard op een infoavond. Daar mocht Marc Despiegelaere van de NGO PROTOS, die al jarenlang actief werkt rond water in Haïti, een cheque van 7.800 euro ontvangen.

Die opbrengst kwam van volgende verenigingen: Datura 300 euro, Markant 215 euro, Gezinsbond Oelegem 432 euro, KWB Ranst 750 euro, heemkring De Brakken Oelegem 450 euro, Kabatoon Emblem 150 euro, Hippisch Centrum 250 euro en de Rijvereniging van Halmaelen 250 euro. Via het noodfonds van de gemeente kwam nog 2.500 euro en via GROS zelf ook 2.503 euro

Einde mei vernemen we aan welk project voor de wederopbouw in Haïti Protos deze 7.800 euro zal besteden. Via het gemeentelijk infoblad zal de GROS de inwoners van Ranst hierover regelmatig informeren. Ook volgende jaren blijft GROS dit project steunen.

Op de infoavond dankte het gemeentebestuur al die verenigingen, waaronder De Brakken. Maar natuurlijk konden wij ons steentje (of druppeltje) maar bijdragen dankzij onze trouwe bezoekers, die duidelijk toonden dat ze het hart op de juiste plaats hebben. Dank iedereen!

Info: Tine Muysshondt

ACTUALITEIT

Genoeg gestudeerd! Red de Keer eist van Vlaamse Regering dat De Keer opnieuw voor landbouw en open groene ruime wordt vrijgegeven.

Op woensdag 24 maart, werd Red de Keer met een kleine delegatie ontvangen door de Vlaamse administratie op een informatiemoment over de vorderingen van de plannen van de Vlaamse regering om De Keer om te vormen tot een immens industrieterrein van 200ha (= 400 voetbalvelden) groot. De Keer is vandaag een grote landbouwzone en open ruimte te Wommelgem/Ranst, vlakbij de stad Antwerpen.

Het resultaat: de Vlaamse administratie reed zich klem in het dossier omdat er geen oplossingen voor de mobiliteitsproblemen te vinden zijn. Daarom worden de plannen voor minstens meer dan anderhalf jaar opgeschort en worden er twee bijkomende onderzoeken opgestart: één voor een tweede spoorontsluiting en één voor de E313. Pas als beide studies afgerond zijn wordt het MER (milieu effecten rapport) voor De Keer verder afgewerkt. Na 6 jaar voorbereiding en studeren staat de Vlaamse regering dus nog geen stap verder met haar plannen om De Keer te ontwikkelen tot industriegebied.

Red de Keer verwachtte ook geen ander resultaat. Al jaren zijn zij de spreekbuis van bewoners, omwonenden en actieve landbouwers van het gebied en voeren zij actie tegen de mogelijke komst van het mega grote industrieterrein. Ondermeer omdat zij van mening zijn dat de problemen op de E313 nu reeds groot zijn en een bijkomend industrieterrein in de regio de verkeerschaos alleen maar zal vergroten. Daarnaast zijn er natuurlijk ook de problemen van fijn stof, geluidsoverlast, sluikverkeer, nood aan open ruimte,...

Tevens ontbreekt het aan draagvlak om in dit gebied dergelijk groot terrein te ontwikkelen. In het kader van het MER voerden landbouwers, bewoners en omwonenden in het verleden reeds heel wat actie. De bezwaarschriften werden door meer dan 2.000 mensen ondertekend.

De Vlaamse overheid komt nu blijkbaar tot dezelfde vaststelling: De Keer ontwikkelen tot industrieterrein zorgt voor onoplosbare en bijkomende mobiliteitsproblemen. Maar i.p.v. te beslissen de plannen definitief naar de prullenmand te verwijzen en De Keer verder te ontwikkelen als open ruimte en landbouwzone blijft men verder studeren en wordt de dreiging van onteigening voor landbouwers en bewoners niet opgeheven. Een onmenselijke situatie!

Na 6 jaar studiewerk en 'zoeken' is de maat dan ook vol voor Red de Keer. Zij eisen dat hun gebied niet langer als zoekzone voor industrie wordt voorbehouden maar dat de plannen definitief worden afgevoerd. Bewoners, meer dan 100 gezinnen en een hele omgeving jarenlang onder druk zetten met dreiging van onteigening is geen behoorlijk bestuur. Wie zoekt en na 6 jaar niets vindt moet stoppen met zoeken.

Red de Keer zal de bewoners en omwonenden van De Keer via een nieuwsbrief informeren over de stand van zaken en bij de Vlaamse overheid aanklaarten dat het statuut van zoekzone 'onverwijld' dient te worden opgeheven.

Tevens willen zij inzage in de studies die tot op heden werden uitgevoerd. Het plan-MER is voorlopig stopgezet omwille van het ontbreken van oplossingen voor de mobiliteitsproblemen. Red de Keer wenst inzage te krijgen in de voorlopige resultaten waarop men besliste de studies stop te zetten.

Jaak Pepels (Wommelgem) en Veerle Verhulst (Ranst)
Namens Red de Keer
Meer info: 0479/31.00.53

De kap van onze molen... met schalies van tamme kastanje als het kan (Luc Verachtert)

De kap van onze molen vraagt een grondig onderhoud. Bij de gemeente loopt hieromtrent een dossier. Enerzijds zijn er twee voornamelijk balken in de kapconstructie, de “voeghouten”, die op herstelling wachten. De koppen van deze twee balken, aan de achterzijde van de kap, zijn in minder goede staat en zouden polymeerchemisch hersteld moeten worden. De oorzaak van die minder gezonde toestand dient gezocht in het verleden, o.a. in de periode van de Tweede Wereldoorlog, toen de kapbedekking gaten vertoonde.

Anderzijds is er de bekleding met roofingschindels die haar beste tijd gehad heeft en die vooral vooraan rechts hiaten vertoont. De oudste, meest oorspronkelijke kapbedekking in Vlaanderen bestond uit gekliefde eiken schalies, terwijl de Nederlanders veel gebruik maakten van rietbedekking. Ook de Oelegemse molen had oorspronkelijk eiken schalies. Op een oude foto van rond 1900 is dat niet meer duidelijk te zien. In de toekomst zou onze molen terug houten schalies krijgen.

Foto 3: Molen rond 1900

Een woordje uitleg over houten schalies, Schindels (Duits) of bardeaux (Frans). Men vindt ze in sommige landen als dakbedekking op oude hoeven, schuren en landelijke woonsten en ook in de hedendaagse architectuur zijn ze soms in trek. Zowel naaldhout als loofhout zijn bruikbaar. Typisch voor het Zwarte Woud, de Alpenlanden, Midden- en Oost-Europa zijn vurenhout (spar) en lork. Vurenhout is enkel goed als het traag in een kouder klimaat groeide, met smallere jaarringen. Onze sparren lenen er zich niet zo toe. In Noord-Amerika en door import ondertussen ook in Europa vinden we rode ceder. Populair in Frankrijk is de tamme kastanje.

Houten schalies komen gezaagd en gekliefd voor. Het verzagen werkt sneller en economischer met minder afval dan het klieven. De kwaliteit van gezaagde schindels is echter minder goed, men volgt immers niet zuiver het vezelverloop van het hout, wat bij het klieven wel gebeurt. Een ongeschonden vezelverloop zorgt voor een betere afwatering en een langere levensduur. Vooral de rode ceder bestaat zowel in de gezaagde als de gekliefde versie. De richting die men volgt om een schalie uit een stammetje te zagen of te klieven is ook belangrijk. Zowel tangentieel als radiaal zagen of klieven is mogelijk. Bij radiaal gemaakte schindels werkt men straalsgewijze naar het hart van de stam. Dit geeft meer afval maar het levert een houten lei die niet gaat schotelen (krom trekken) bij het drogen. De tangentiële wijze staat haaks op de radiale.

Voor molenkappen schrijven deskundigen in Vlaanderen radiaal gekliefte inlandse eik voor, onderaan 8 tot 12 mm dik en bovenaan verjongend of verdunnend tot 3 à 5 mm. Het klieven gebeurt ofwel manueel met een speciaal kliefmes met dwarse houten steel en bijhorende houten hamer, ofwel met machinaal kliefgereedschap. Het verjongen of versmallen gebeurt aan de achterzijde van de schindel ofwel met haalmes en snijdersbank ofwel met een elektrische schaaaf. De zijkanten van de schalies worden gekantrecht met haalmes of zaagmachine en in het bovenste derde worden er twee gaatjes voorgeboord. Klieven gaat het gemakkelijkst met nat (vers) hout, zodat de afgewerkte schalies nog moeten drogen voor ze geplaatst worden. Eventueel kan men ze nadien nog koken in lijnolie, ze vacuüm impregneren of met tuinhoutbeits behandelen.

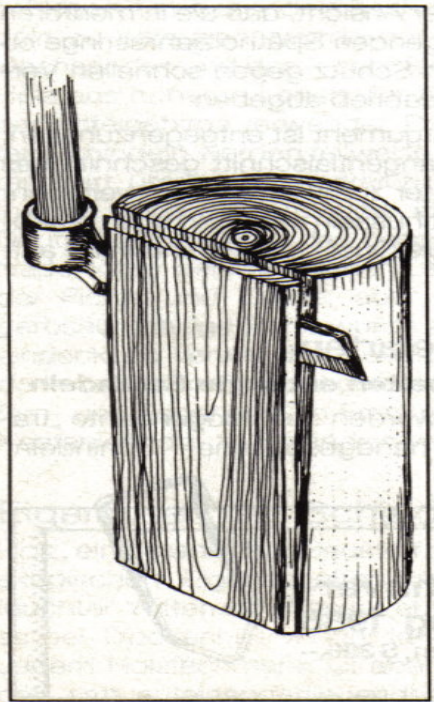

Foto 4: Tangentieel klieven

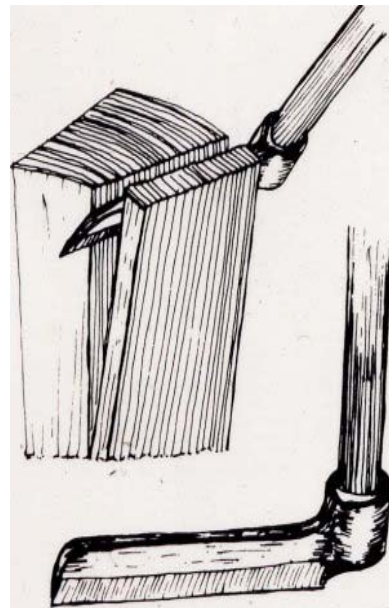

Foto 5: Radiaal klieven

Bij het nagelen op de molenkap gebruikt men rode koperen nagels (30/2.5mm met kop van 10) ofwel gekartelde inoxnagels. Het nagelen gebeurt rechtstreeks op het houten dakbeschot, zonder waterdichte folie. Dit om verstikking te voorkomen, het hout moet onderaan kunnen ademen. De schindels overlappen elkaar voor 2/3 van hun lengte en ze worden in verband genageld. De onderrand wordt meestal gebroken (afgeschuind). De schaliebreedte schommelt rond 12cm en de richtlengte is 28 cm. Omwille van het looizuur van de eik is een combinatie met zink niet toegelaten maar wel met lood of koper. Nokken en zijkanten dienen afgewerkt met ingevlochten lood van 2mm dikte.

Indertijd brak de Gistelse molenbouwer Peel in een molentijdschrift een lans voor tamme kastanje voor onze molenkappen. Tamme kastanje lijkt sterk op inlandse eik en is veel voordeliger te verwerken omdat de schone rechte stammen zich zeer vlot laten klieven. In Frankrijk maken ze reclame voor deze “bardeaux” met de melding dat ze honderd jaar meegaan op een dak. Wanneer Vlaanderen azobé en billinga toelaat in de molenbouw voor de lange en korte spruit van een molenkap, dan zou de goedkopere en minder exotische tamme kastanje de eiken exemplaren toch mogen vervangen!

HEEMKUNDIGE SPROKKELS

29 ste jaargang - nr.2: april – juni 2010

Joke Bungeneers, Kerkstraat 17, Oelegem (03 383 34 24)

Eric De Vos, Nieuwelaan 1, Oelegem (03 383 28 17)

Danny Huygens, Kerkstraat 17, Oelegem (03 383 34 24)

Luk Kegeleers, Kantonbaan 11, Oelegem (0479 505527)

Jan Nys, Muizenheuvel 24; Oelegem (03 383 42 77)

Willem Segers, Lindedreef 74, 2980 Halle-Zoersel (03 383 18 09)

Walter Van der Avert, Berkenlaan 2/3, Ranst (03 475 94 26)

Luc Verachtert, Roggelaan 6, Ranst (03 475 16 48)

Johan Wouters, John Kennedylaan 7, Oelegem (03 383 22 76)

ACTIVITEITENKALENDER

SPECIALE ACTIVITEITEN

Zondag 30 mei: **Fietstocht B.A.T. of Beeldenroute Antitankgracht**

Vertrek om 14 u. aan de Oelegemse molen. We volgen de Beeldenroute langs de Antitankgracht tot aan de Kempense Vaart in Sint-Job-in-'t-Goor.

Meer info: zie onderaan.

Zondag 13 juni: **Afscheid van enkele medewerkers aan het maandelijks MEULENMAAL.**

Over wie gaat het? Kom na de middag eens kijken om die onvervangbare steunpilaren in de bloemetjes te zetten.

En misschien kun jij kennis maken met de jongere vrijwilligers. Natuurlijk verdienen de oude getrouwen dan ook een bloemetje en een applaus.

Want zonder die blijvers zouden wij het maandelijks MEULENMAAL kunnen vergeten.

Zondag 12 sept.: Deelname aan de **Openmonumentendag**. Meer info in volgend contactblad.

VASTE ACTIVITEITEN

Meulenmalen: Iedere tweede zondag van de maand, behalve in juli en augustus.

Dus 9 mei en zeker 13 juni... voor het afscheid (van 11 tot 17 u. 30)

Molenzondagen: Iedere laatste zondag van de maand van 14 tot 17 uur. Dus 30 mei, 27 juni, 25 juli, 29 augustus (provinciale molendag vanaf 10 uur).

KOMENDE ACTIVITEIT :

Fietstocht B.A.T. of Beeldenroute Antitankgracht op zondag 30 mei

Vertrek aan de Oelegemse molen om 14 uur. Deelname gratis

Van 7 mei tot 19 sept. wordt een stukje van de Antitankgracht een openluchtmuseum. BAT is een intergemeentelijk samenwerkingsproject van Ranst, Schilde, Brecht en Brasschaat, waarbij een toelage van de provincie zorgde voor een extra impuls. Elke deelnemende gemeente toont op haar grondgebied langsheen de Antitankgracht vijf hedendaagse kunstwerken.

Samensteller Flor Bex, vroeger conservator van het Museum voor Hedendaagse Kunst Antwerpen, koos voor kunstenaars beneden de 35 jaar die een opleiding aan een kunstacademie volgden en vroeg hun zich te laten inspireren door de omgeving. Uiteraard mogen ze geen schade aan de omgeving (een beschermd landschap!) veroorzaken en moet hun werk weerbestendig zijn.

Naast de kunstwerken besteden wij de nodige aandacht aan de Antitankgracht zelf, de forten en andere verdedigingspunten. Natuurlijk is er onderweg een pauze voorzien.

In principe volgen we dezelfde weg terug... tenzij er andere voorstellen zijn.

Wij hopen terug in Oelegem aan te komen rond 17.30 uur.

Doorduwars die het volledige traject tot Brasschaat willen afleggen, laten wij hun gang gaan... op eigen verantwoordelijkheid.